

NOȚIUNEA DE INTERES SOCIAL ÎN CONTEXTUL LEGII NR. 31/1990 PRIVIND SOCIETĂȚILE COMERCIALE

Asist. univ. drd. Flaminia Stârc-Meclejan
Facultatea de Drept și Științe Administrative
Universitatea de Vest Timișoara

In the absence of a legal definition of corporate interest, this paper proposes a discussion on the different meanings assigned to it by the courts and by the jurists.

By revealing the different doctrines elaborated by civil-law and common-law countries to define corporate interest, it ends up by concluding that it is a flexible concept which escapes as such an all-embracing definition.

As a legal standard of conduct in the corporate environment, it is to be appreciated on a case-by-case basis.

§ - Argument

Orice putere implică și tentația abuzului de putere. Manifestările acestuia pot lua nenumărate forme în cadrul societăților comerciale, în care puterea de decizie se confundă, la un moment dat, cu controlul asupra întregului mers al societății.

Este suficient, în acest sens, să ne raportăm, spre exemplu, la o societate de capitaluri de tip închis, alcătuită dintr-un număr relativ restrâns de acționari, care nu beneficiază de o piață organizată pe care să își poată vinde acțiunile (situație cu atât mai complicată pentru acționarii ce dețin titluri a căror dobândire nu poate asigura controlul în cadrul societății), ci doar de posibilitatea restrânsă de a părăsi voluntar societatea și de a solicita rambursarea aportului subscris - terenul cel mai propice pentru săvârșirea unei largi game de abuzuri.

În cadrul acestor societăți puterea de decizie este concentrată în mâinile acționarilor ce dețin majoritatea capitalului social. Controlul pe care îl dețin în adunarea generală le permite majoritarilor să impună hotărâri ce pot prejudicia interesele acționarilor minoritari.

Spre exemplu, inculcându-le acestora treptat perspectiva neobținerii profitului așteptat, acționarii majoritari le-ar putea propune, la un moment dat, minoritarilor să le achiziționeze titlurile la prețuri sub valoarea lor reală¹.

Ce îi rămâne de făcut unui astfel de acționar, „captiv” într-o societate în care este lipsit de orizontul realizării profitului așteptat, în condițiile în care „orice societate [...] trebuie să fie contractată spre folosul comun al părților” (art. 1492 C. civ.)?

Pentru a răspunde la această întrebare, ne-am îndreptat atenția spre Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale.

¹ Situația ar putea fi diferită în cazul în care titlurile deținute ar face obiectul tranzacționării pe piața de capital, asigurând societății caracterul deschis și permițând acționarului minoritar să reacționeze împotriva deciziilor ce-i prejudiciază interesele prin vânzarea titlurilor deținute.

Legea nr. 31/1990 și interesul societății

Articolul 136¹ din Legea nr. 31/1990 prevede că „[a]cționarii trebuie să își exercite drepturile cu bună-credință, cu respectarea drepturilor și a **intereselor legitime ale societății** și ale celorlalți acționari”, în timp ce, potrivit art. 144¹ „(1) [m]embrii consiliului de administrație își vor exercita mandatul cu prudența și diligența unui bun administrator. (2) Administratorul nu încalcă obligația prevăzută la alin. (1), dacă în momentul luării unei decizii de afaceri el este în mod rezonabil îndreptățit să considere că acționează **în interesul societății** și pe baza unor informații adecvate”.

De altfel, conform art. 127 alin. 1 „[a]cționarul care, într-o anumită operațiune, are, fie personal, fie ca mandatar al unei alte persoane, un **interes contrar aceluia al societății**, va trebui să se abțină de la deliberările privind acea operațiune”.

Iar, conform art. 272 alin. 1 „[s]e pedepsește cu închisoare de la 1 la 3 ani fondatorul, administratorul, directorul sau reprezentantul legal al societății, care: (2) folosește, cu rea-credință, bunuri sau creditul de care se bucură societatea, într-un scop contrar **intereselor acesteia** sau în folosul lui propriu ori pentru a favoriza o altă societate în care are interese direct sau indirect”.

În mod fericit, Legea nr. 31/1990 se preocupă de potențialele situații conflictuale ce ar putea perturba buna desfășurare a raporturilor societare.

În contrapondere a efectului colectiv al deciziilor acționarilor sau ale administratorilor¹, ea invită, în aceste situații, chiar la o implicare a controlului judecătoresc asupra conduitelor abuzive, oferindu-i acestuia și criteriile pe care să-și fundamenteze acest control.

Cele patru articole citate dobândesc astfel o importanță deosebită în economia legii, prin consecințele lor practice.

Atenția ne-a fost însă atrasă de insistența legiuitorului asupra noțiunii de interes social, prezentă în fiecare dintre aceste articole, dar, în mod descurajant, lipsită de o definiție concretă în vreunul dintre ele sau în altă parte a legii.

Pentru a ne elucida am fost astfel nevoiți să parcurgem jurisprudența și doctrina conturate în jurul noțiunii de interes social.

§ – În căutarea unei definiții a noțiunii de interes social

Practica judiciară

O bogată jurisprudență ne-a relevat faptul că interesul social este un important criteriu de apreciere în practica instanțelor de judecată de pe continent, unul din elementele teoriei jurisprudențiale a abuzului de majoritate, preluat apoi de practica judiciară conturată în jurul abuzurilor de minoritate, de egalitate, infrațiunii abuzului de bunuri, conflictelor de interese sau convențiilor de vot.

Deși neconsacrat printr-o normă cu caracter general², interesul societății se dovedește totuși un criteriu realist de apreciere.

¹ F. MASQUELIER, *Le vote en droit privé*, Thèse Nice, 1999, p. 266.

² Întocmind o listă a trimiterilor punctuale ale legii franceze a societăților comerciale la noțiunea de interes social, doctrina franceză (C. CHAMPAUD, *Intérêt social. Principe général du droit des sociétés. Critère de la légitimité et l'intervention du juge dans les rapports entre les associés majoritaires et minoritaires*, RTD Com.

Jurisprudența franceză apelează astfel în nenumărate rânduri la noțiunea de interes al societății, chiar în absența unui text de lege expres, spre exemplu, în cazul abuzurilor de majoritate și de minoritate sau a convențiilor privind exercitarea dreptului de vot.

Și în *common-law*, o parte a jurisprudenței conturate în jurul fenomenului abuzurilor împotriva minoritarilor („*minority oppression*”), trimite la noțiunea de interes al societății („*legitimate business purpose*”) tot în absența oricărei reglementări¹.

Se pare astfel că, găsindu-și originile în practica judiciară, interesul societății dobândește aici și valoarea unui adevărat principiu, destinat să asigure protecție societății și membrilor săi în fața abuzurilor.

Partea mai puțin optimistă a demersului nostru nu a întârziat însă să se facă resimțită odată ce am constatat faptul că locul important pe care i-l atribuie practica judiciară interesului social nu se completează și cu o aplicare unitară a sa: într-adevăr, în hotărârile pronunțate, instanțele judecătorești fie fac referire la un interes superior al societății, fie la comunitatea de interese a asociaților.

Doctrina

Ne-am văzut nevoiți astfel să apelăm și la literatura de specialitate, la rândul său extrem de generoasă în privința acestei noțiuni.

Se pare că interesul social constituie un subiect privilegiat de dezbatere și în doctrină, manifestare a deja clasicei dispute doctrinare ce dezbină de mai bine de un secol adepții teoriei contractuale de cei ai teoriei instituționale elaborate referitor la natura juridică a societății comerciale.

(i) Teoria interesului unei entități

Interesul social este înțeles de majoritatea doctrinei ca interes al unei entități, privită fie ca persoană juridică, fie ca întreprindere².

Spre sfârșitul secolului al XIX-lea, în doctrina franceză se conturează ideea că definirea societății pe acțiuni ca fiind un contract este prea puțin compatibilă cu mai multe aspecte ale funcționării sale. Potrivit acestei noi teze, societatea reprezintă mai degrabă o reunire de persoane organizate stabil pe baza unor interese comune³.

Interesul persoanei juridice este **interesul propriu al societății, superior celor al asociațiilor care o formează**, el „nu se confundă, în mod necesar, cu interesul asociaților, indiferent dacă aceștia sunt majoritari sau minoritari; societatea are un interes propriu care transcende sfera interesului asociaților”⁴.

În completarea acestei teze, teoria **interesului întreprinderii** recunoaște și ea un interes propriu și superior al persoanei juridice, introducând în abordarea sa un aspect economic⁵.

1991, p. 58; B. DELECOURT, *L'intérêt social*, Mémoire DEA, Université de Lille II, 2000-2001, Droit des sociétés, p. 9) evidențiază rezervele legiuitorului francez în privința consacării la nivel de principiu a acestei noțiuni, ce ar acorda judecătorului o largă posibilitate de intervenție în cadrul societar.

¹ În acest sens, jurisprudența americană conturată în jurul noțiunii de „*legitimate business purpose*”.

² P. BISSARA, *L'intérêt social*, Rev. Sociétés 1990, p. 5.

³ G. RIPERT G. et R. ROBLOT, *Traité de droit commercial*, vol. 1, n° 17, LGDJ, 1998, p. 75.

⁴ M. COZIAN, A. VIANDIER, F. DEBOISSY, *Droit des sociétés*, 20e éd., Litec, 2007, p. 180.

⁵ Această concepție este ilustrată și de Raportul VIÉNOT (Raportul VIÉNOT, 1er juill. 1995) care definește interesul social drept « l'intérêt supérieur de la personne morale elle-même, c'est-à-dire de l'entreprise

Interesul social este interesul întreprinderii organizate sub forma juridică a societății comerciale. Profesorii Champaud¹ și Paillusseau² ai școlii din Rennes, susținătorii tezei, definesc întreprinderea ca fiind un ansamblu autonom ce permite desfășurarea unor activități economice prin reunirea organizată a mijloacelor de producție (capital, bunuri) și a personalului.

În acest context, interesul social se detașează de cel strict al asociațiilor, pentru a reuni și interesul salariaților de a avea un loc de muncă, al creditorilor de a avea un debitor solvabil, al furnizorilor și al clienților de a întreține relații de colaborare stabile și bazate pe încredere, chiar și al statului de a dispune de un contribuabil eficient³. „Este vorba deci de **interesul unui organism economic, punct de confluență al unor interese multiple**”⁴.

(ii) Teoria interesului comun al asociațiilor

Ca o reacție la succesul fără precedent al teoriei întreprinderii, vizând să revigoreze teza contractualistă asupra raporturilor societare, apare o nouă interpretare a interesului social ce îi atribuie acestuia sensul de interes comun al acționarilor⁵.

Această nouă concepție, susținută de principiile guvernării corporative preluate în dreptul continental, vizează, în esență, o reșezare a raporturilor dintre interesele implicate în viața societară, prin revigorarea prerogativelor acționarilor¹.

considérée comme un agent économique autonome, poursuivant des fins propres, distinctes notamment de celles de ses actionnaires, de ses salariés, de ses créanciers dont le fisc, de ses fournisseurs et de ses clients mais qui correspondent à leur intérêt général commun, qui est d'assurer la prospérité et la continuité de l'entreprise ». Ea s-a bucurat de un mare succes și în doctrină, dar nu a fost primită cu același entuziasm în practica judiciară. În jurisprudența franceză, aceasta este ilustrată printr-o singură hotărâre, *Fruehauf*, a Curții de Apel din Paris, pronunțată la 22 mai 1965, a cărei celebritate s-a datorat nenumăratelor controverse pe care le-a generat mult timp după aceea în doctrină. În speța respectivă, societatea Fruehauf - France, aflată sub controlul unui grup financiar american, încheiase un contract cu societatea de automobile Berliet, având ca obiect livrarea de remorci către Republica Populară Chineză. În momentul în care societatea-mamă americană (Fruehauf International, deținând 60% din capitalul social al societății Fruehauf - France) a aflat destinația materialelor, a solicitat filialei sale să înceteze derularea contractului, considerat contrar intereselor Statelor Unite. La cererea acționarilor societății Fruehauf - France, Curtea de Apel din Paris a numit un administrator provizoriu, pe motiv că încetarea contractului ar fi fost contrară intereselor filialei franceze. În plus, Curtea a subliniat, în mod expres, că dispariția filialei ar fi generat concedierea a mai mult de 600 de muncitori. În doctrină (R. CONTIN, *L'arrêt Fruehauf et l'évolution du droit des sociétés*, D. 1968, p. 52) s-a susținut că, deși nu face referire, în mod explicit, la „interesul întreprinderii”, hotărârea se sprijină, în mod esențial, pe rolul economic și social al societății Fruehauf-France. Perenitatea și dezvoltarea întreprinderii sunt ridicate la rangul de scop al societății care îi asigură cadrul organizatoric. S-a apreciat (A. VIANDIER, *op. cit.*, pp. 136-137), de asemenea, că, în mod evident, incidența acestei hotărâri a fost supraestimată dat fiind că, lipsindu-i un temei juridic solid, ea își găsește fundamentul în contextul politic al războiului rece. Departe însă de a constitui actul nașterii întreprinderii în contextul juridic, această hotărâre rămâne izolată în practica instanțelor de judecată franceze.

¹ C. CHAMPAUD, *Le pouvoir de concentration de la société par actions*, Bibl. de dr. Com., t. V, Sirey, 1962, *passim*.

² J. PAILLUSSEAU, *La société anonyme, technique d'organisation de l'entreprise*, Thèse Rennes, 1965, Sirey, 1967, *passim*.

³ R. N. CATANĂ, *Rolul justiției în funcționarea societăților comerciale*, Editura Lumina Lex, București, 2003, p. 130.

⁴ L. MICHOU, in Monsallier M. C., *L'aménagement contractuel du fonctionnement de la société anonyme*, LGDJ 1998, p. 319.

⁵ Afirmția potrivit căreia societatea trebuie constituită în interesul comun al asociațiilor figura deja în Codul civil francez din 1804, găsindu-și ecoul în doctrina sfârșitului sec. XIX și începutului sec. XX, chiar dacă aceasta s-a manifestat cu mai multă amploare ulterior, începând cu anii 1970.

În acest context, inițiatorul său, profesorul francez Dominique Schmidt, identifică interesul societății cu interesul **asociațiilor, uniți ei înșiși printr-o comunitate de interese**².

Potrivit acestei teze, când deliberează în vederea adoptării unei decizii cu impact asupra evoluției societății, este greu de crezut că acționarii o fac prin a-și sacrifica propriile interese legitime, pentru a servi unor scopuri distincte de ale lor. Dimpotrivă, fiecare acționar este însuflețit de aceeași speranță - aceea de a obține o sporire a patrimoniului său personal în urma investiției plasate în societatea comercială. Această speranță se întemeiază pe faptul că, deși fiecare asociat intră în societate cu scopul de a-și spori patrimoniul personal, el raționează în mod global, și nu individual.

Dat fiind că sporirea patrimoniului său personal implică sporirea patrimoniului social, el va avea în vedere optimizarea acestuia din urmă. Astfel se explică și faptul că, indiferent de numărul acțiunilor pe care le deține, fiecare acționar urmărește un scop identic cu al celorlalți³.

§ – Miza disputei

Oscilațiile jurisprudenței și doctrinei în privința noțiunii de interes social ne-au ridicat întrebarea dacă miza definirii sale atinge proporții la fel de însemnate.

Răspunsul afirmativ a apărut însă imediat ce am înțeles că acesta vizează, în definitiv, însuși echilibrul puterilor în cadrul societății comerciale.

Astfel, adoptarea uneia sau alteia din perspectivele de analiză a interesului social credem că are un impact imediat asupra **raporturilor dintre acționarii societății sau dintre aceștia și consiliul de administrație**⁴, din moment ce ea va influența chiar limitele sferei de decizie a majorităților și a administratorilor societății în raport cu acționarii minoritari.

Revenind la exemplul prezentat în partea introductivă a lucrării pentru a ilustra această idee, în cazul în care administratorii ar fi obligați să acționeze în interesul acționarilor, libertatea lor s-ar limita la preocuparea de a le spori beneficiile. În schimb, în cazul în care acțiunile administratorilor ar fi orientate spre realizarea unui interes superior al societății, ce nu se identifică, în mod necesar, cu cel al acționarilor, spațiul lor de decizie

¹ A. COURET, *Le gouvernement d'entreprise: la corporate governance*, D. 1995. Chron., p. 163. Curentul apare ca o reacție la atitudinea administratorilor care ar avea prea des tendința de a neglija interesele minorităților și ale investitorilor: „el își propune, în principal, să răspundă nevoii acționarilor investitori de a aminti acționarilor întreprinzători că definiția societății interzice o confiscare a puterii de către majoritate, chiar exercitată în numele interesului social. Această putere trebuie exercitată în interesul tuturor”. (A. PIROVANO, *La boussole de la société - Intérêt commun, intérêt social, intérêt de l'entreprise?*, D. 1997. Chron, p. 189).

² D. SCHMIDT, *De l'intérêt social*, JCP 1995 éd. E.I.488, n° 4. A se vedea, de asemenea, de același autor, *De l'intérêt commun des associés*, JCP 1994 éd. E.I.404; *Les conflits d'intérêts dans la société anonyme*, Ed. Joly, Paris, 1999, *passim*.

³ C. KOERING, *La règle „une action – une voix”*, Thèse Panthéon-Sorbonne-Paris 1, 2000, pp. 35-36.

⁴ Importanța acestora este departe de a fi neglijabilă, cu atât mai mult cu cât ele se înscriu în cadrul preocupărilor celor mai recente și mai de anvergură, în special ale doctrinei anglo-saxone, privind disocierea crescândă dintre deținerea de capital și exercitarea puterii în cadrul societății, ce se produce, mai ales, în cazul societăților ale căror acțiuni sunt tranzacționate la Bursă și apelează la capitaluri anonime ai căror deținători nu sunt asociați, în mod direct, administrării societății în care și-au plasat investiția. În linii generale, opiniile exprimate asupra acestei probleme, susțin existența unei divergențe structurale între interesele acționarilor și cele ale administratorilor: aceștia din urmă ar practica o „strategie de înrădăcinare” orientată spre consolidarea puterii pe care o dețin, creșterii câștigurilor și prelungirii mandatelor în detrimentul acționarilor care tind, în mod legitim, a-și maximiza profiturile.

s-ar mări considerabil, cu atât mai mult cu cât administratorii ar fi singurii în măsură a determina, în mod concret, sfera acestui interes.

În ipoteza în care societatea în discuție s-ar încadra în categoria societăților listate la bursă, adoptarea uneia sau alteia dintre definițiile interesului social s-ar putea reflecta și asupra **evoluției sale pe piața valorilor mobiliare**, în măsura în care interesul acționarilor se înscrie aici, de regulă, într-o perspectivă pe termen scurt, iar intenția societății de a urmări invariabil un alt obiectiv decât acela de a mări valoarea titlurilor emise ar putea fi, în cele din urmă, sancționată printr-o scădere a cursului acestora.

§ – Aprecieri asupra abordărilor expuse

Reflexie a concepțiilor mai largi ce au influențat dintotdeauna definirea diferitelor drepturi sau instituții juridice, determinându-le ca preponderentă fie latura individuală, fie cea socială, interpretarea noțiunii de interes social le rămâne, cu siguranță, tributară.

Stabilind ca definitorie componenta socială a societății comerciale, teoria unui *interes autonom și superior al societății sau al întreprinderii*¹ destinat a orienta exercitarea drepturilor asociaților, deși a captat interesul doctrinei majoritare, nu a reușit să-și confirme acest succes printr-o veritabilă aplicabilitate practică.

Fiind mai degrabă construită pe baza unui deziderat decât a unei realități², este dificil ca aceasta să își găsească corespondența în activitatea societară.

În mod concret, această teorie pornește de la premisa unei subordonări a intereselor asociaților unui interes distinct și generic al societății, dar, deși operează o asemenea ierarhizare, nu îi propune acestuia din urmă și o definiție³.

Acceptând această ipoteză, ne întrebăm, în mod firesc, care poate fi *in concreto* interesul unei entități abstracte?

Apelând la dispozițiile Legii nr. 31/1990, putem răspunde cu faptul că societatea este, în mod esențial, caracterizată prin ideea de durată, la care se adaugă, de data aceasta, potrivit dispozițiilor generale ale Codului civil, și aceea de prosperitate, inerentă scopului său lucrativ.

Rămâne de găsit însă răspunsul la întrebarea cine anume ar urma să determine conținutul acestui interes distinct de cel al asociaților și să verifice apoi respectarea sa și, bineînțeles, criteriile ce ar servi îndeplinirii acestor obiective.

Pe de altă parte, nici teza *interesului comun al asociaților* nu poate convinge pe deplin⁴. Impregnată de liberalismul anglo-saxon ce i-a servit ca sursă de inspirație, deși mai realistă, ea tinde totuși să limiteze finalitatea votului în cadrul adunării generale strict la maximizarea profitului.

Tendința aceasta de absolutizare a aspectului individual al drepturilor acționarilor nu își găsește însă confirmarea în mai multe soluții jurisprudențiale în care interesul societății depășește interesele lor imediate.

¹ În ceea ce privește înțelegerea interesului social ca fiind interesul întreprinderii, credem, așa cum s-a arătat în doctrină (Gh. PIPEREA, *Guvernarea corporatistă* (Partea a-II a), în *Pandectele române*, nr. 3/2004, p. 127) că experiența românească în economia de tranziție este edificatoare, pentru a respinge orice posibilă apropiere.

² Precum stabilirea ca fundament al dreptului de vot a unei preocupări prezumate a asociatului pentru un interes pe care dreptul de vot urmează a-l conserva și a-l apăra.

³ În acest sens, în linii generale, și P. LEDOUX, *Le droit de vote des actionnaires*, LGDJ, 2002, p. 158.

⁴ *Ibidem*

O asemenea abordare extensivă a protecției oferite de noțiunea de interes social apare, spre exemplu, în interpretarea abuzului de minoritate¹ de către instanțele de judecată franceze, unde atingerea interesului societății este înțeleasă ca împiedicarea unei operațiuni esențiale, susceptibilă de a afecta însăși supraviețuirea societății comerciale².

§ – Cheie de interpretare a noțiunii de interes social

Ce este interesul social?

Având în vedere că interpretarea noțiunii de interes social nu poate scăpa inevitabilului demers de mediere între componenta „individuală” a investiției în capitalul unei societăți (maximizarea profitului individual al asociatului) și componenta sa „colectivă” (profitabilitatea societății);

că, indiferent dacă îl abordăm din perspectiva unui interes superior al societății sau a interesului comun al asociaților, așa cum în mod inspirat arăta un autor³, el păstrează aceeași contradicție intrinsecă în fața opțiunii între distribuirea profitului sub formă de dividende sau încorporarea sa în rezerve;

că împrejurările cauzelor sunt de fiecare dată diferite, de la o societate la alta sau chiar, în timp, în cadrul aceleiași societăți;

considerăm alături de alți autori⁴ că o privire lucidă asupra interesului social îl poate descrie numai ca pe **o noțiune „deschisă”**, ce scapă prin însăși natura sa variabilă⁵ oricărei încercări de a fi încadrat într-o definiție univocă.

¹ Criteriile determinării unui astfel de abuz au fost formulate de Curtea de Casație franceză în hotărârea sa de principiu *Flandin*, din 9 martie 1993. În speță, ca urmare a adoptării Legii franceze din 1 martie 1984, ce impunea obligația majorării capitalului social al societății cu răspundere limitată la o valoare minimă de 50.000 de franci, administratorul unei astfel de societăți a propus, în acest sens, o majorare de capital, pentru a se conforma dispozițiilor legale, care nu a putut fi însă adoptată datorită absenței a doi dintre asociați. Ulterior, acesta a propus o nouă majorare de capital, la o valoare de 500.000 de franci, justificată, de această dată, de concluziile unui raport de audit ce demonstau că interesul societății impunea dezvoltarea activității acesteia, ceea ce necesita un aport de lichidități, confruntându-se însă cu aceeași situație. Practic, cei doi asociați minoritari, Joseph și Marcel Flandin, au refuzat în ambele dăți să se prezinte la adunarea generală, blocând astfel deciziile de majorare a capitalului social. Cei doi asociați au fost chemați în justiție, invocându-se împotriva lor existența unui abuz de minoritate. Curtea de Apel a admis acțiunea, dar, ulterior, Curtea de Casație a admis doar primul capăt de cerere, refuzând să dea satisfacție solicitării constatării abuzului de minoritate cu privire la cea de a doua majorare de capital, pe motiv că „deși conformă intereselor societății, aceasta nu era în mod absolut necesară supraviețuirii societății”. Pentru a decide astfel, Curtea de Casație a analizat separat cele două propuneri de majorare de capital. Aceasta a apreciat că primul refuz constituia un abuz de minoritate prin faptul că majorarea capitalului social la o valoare minimă de 50.000 de franci constituia o obligație legală care condiționa supraviețuirea societății. În schimb, refuzul de a vota majorarea capitalului social la valoarea de 500.000 de franci nu constituia un abuz, dat fiind că, la data respectivă, societatea era prosperă și înregistra rezultate onorabile. (*Cass. com., 9 mars 1993, JCP E 1993, II, 448, notă A. VIANDIER*).

² În dreptul român, o astfel de situație corespunde, spre exemplu, impunerii, prin lege, a majorării capitalului social la societățile pe acțiuni și la societățile în comandită pe acțiuni, drept consecință a creșterii limitei minime legale a acestuia. Legea nr. 302/2005 a prevăzut dizolvarea societăților care nu și-au majorat capitalul până la data prevăzută în actul normativ.

³ P. BISSARA, *op. cit.*, p. 25.

⁴ În acest sens, și C. RUELLAN, *La loi de la majorité dans les sociétés commerciales*, Th. dactyl., Paris II, 1997, n° 491, p. 314 *apud* P. LEDOUX, *op. cit.*, p. 159.

⁵ P. LEDOUX, *op. cit.*, p. 165.

Care este rolul său?

Deși este înfățișat de majoritatea doctrinei ca reprezentând o finalitate *a priori* stabilită pentru a orienta deciziile asociațiilor sau ale administratorilor, nu putem pierde din vedere faptul că, așa cum o evidențiază practica judiciară și o confirmă și alte câteva opinii exprimate în doctrină¹, singura funcție juridică ce i-a fost atribuită interesului social, până în acest moment, este aceea de a institui o limită de conduită *a posteriori* în cadrul societății comerciale.

Interesul social se apreciază *in concreto*, neputând constitui în aceste condiții un reper abstract de orientare a deciziilor colective.

Rezultă astfel că interesul societății ca și concept juridic nu intervine în stadiul decizional pentru a stabili o anumită direcție de conduită: operarea unei alegeri optime între mai multe strategii, investiții, moduri de finanțare sau clientele nu poate decurge dintr-o analiză juridică, chiar dacă adoptarea oricărei decizii are în vedere și datele și riscurile juridice inerente acestor operațiuni²; aceste opțiuni nu sunt determinate de rațiuni juridice, ci de rațiuni economice, tehnice sau financiare, în funcție de diferite contexte, ele însele evolutive;

că rolul interesului social nu constă în orientarea deciziilor colective, prin oferirea soluției celei mai profitabile, ci în trasarea unei **limite de conduită** ce nu trebuie depășită de asociați sau de administratori în adoptarea unor astfel de decizii.

Cine urmează să determine conținutul acestui interes?

Având în vedere considerentele expuse, asociații majoritari ori minoritari sau administratorii sunt cei ce urmează să respecte acest standard de conduită astfel încât, în mod evident, determinarea sa nu poate reveni în sarcina celor ce trebuie să i se conformeze.

Interesul societății își intră, cu adevărat, în rol în cadrul analizei instanței de judecată, reprezentând temeiul legal al intervenției sale în viața societară, în vederea corijării interpretărilor abuzive de către asociați sau administratori a principiilor societare.

În absența unei definiții legale, **instanța** este cea căreia îi rămâne sarcina de a cântări interesele implicate în cauză, determinând de fiecare dată conținutul interesului social *in concreto*.

Revenind la dispozițiile Legii nr. 31/1990 citate în prima parte a lucrării, este important să remarcăm că, indiferent de accepțiunea ce i-ar fi atribuită, noțiunea de interes social nu este reținută, în principiu, ca un criteriu unic de apreciere.

De altfel chiar în absența unui asemenea cadru reglementar, privind la exemplele altor jurisdicții, instanțele de judecată și-au definit mereu limitele propriei lor intervenții, refuzând să se aventureze prea departe în demersul de apreciere a caracterului abuziv al deciziilor adoptate în cadrul societăților comerciale³, care aparțin sferei de competență a organelor societare.

Ele însele îl completează aproape invariabil cu unul sau mai multe alte criterii mai concrete, precum spre exemplu, în cazul abuzurilor de majoritate sau de minoritate,

¹ A se vedea, spre exemplu, P. BISSARA, *op. cit.*, p. 5.

² *Idem*, p. 16.

³ P. LEDOUX, *op. cit.*, p. 166.

favorizarea deliberată a unei categorii de asociați în detrimentul celorlalți sau, în cazul convențiilor de vot¹, existența unei contraprestații și durata nedeterminată a acordului.

Rămâne de văzut dacă, în cele din urmă, rolul pe care îl va juca interesul social în detensionarea conflictelor din cadrul societăților comerciale române alături de celelalte criterii este unul principal sau unul secundar.

¹ M. JEANTIN, *Les conventions de vote*, Revue de jurisprudence commerciale, AJA, N° spécial, *La stabilité du pouvoir et du capital dans les sociétés par actions*, nov. 1990, p. 124.